

Konektory gazowe i terminale LNG priorytetem państw Europy Środkowej i Bałkanów

Mariusz Bocian

14 października w obecności premierów Węgier i Rumunii, Viktora Orbana i Emila Boca, oraz komisarza europejskiego ds. energii Günthera Oettingera doszło do oficjalnego uruchomienia gazociągu Segedyn–Arad. Konektor łączący systemy przesyłowe Węgier i Rumunii jest inwestycją zwiększającą bezpieczeństwo dostaw gazu dla tych państw poprzez dywersyfikację szlaków pozyskiwania surowca. Otwarcie rumuńsko-węgierskiego konektora i plany rozbudowy kolejnych połączeń międzysystemowych w regionie kontrastują jednocześnie ze stagnacją wielkich projektów infrastrukturalnych, przede wszystkim promowanego przez Unię gazociągu Nabucco. Budowa łączników systemów gazowych w regionie zyskała na znaczeniu szczególnie w wyniku kryzysu gazowego w 2009 roku i jest postrzegana jako główne narzędzie poprawy bezpieczeństwa energetycznego w Europie Środkowej i Bałkanach. Rola nowych łączników może dodatkowo wzrosnąć w przypadku realizacji projektowanych w regionie terminali LNG, co stworzyłoby możliwość dywersyfikacji szlaków i źródeł dostaw gazu. Realizacja koncepcji zintegrowanej regionalnej sieci przesyłowej i uruchomienie dostaw LNG do regionu może przynieść spadek zainteresowania i realnego poparcia państw Europy Środkowej i Bałkanów dla wielkich projektów gazociągowych w tzw. Korytarzu Południowym.

Postępująca integracja regionalnych sieci gazowych

Konektor zbudowany przez państwowego rumuńskiego operatora gazociągów Transgaz i jego węgierski odpowiednik Foldgasszallito, spółkę-córkę koncernu MOL, umożliwia przesył rocznie 1,75 mld m³ gazu do Rumunii. Obecnie można nim przesyłać surowiec z węzła gazowego w austriackim Baumgarten do Rumunii. Docelowo gazociąg będzie miał możliwość przesyłu w obu kierunkach, a jego przepustowość sięgnie 4,4 mld m³. Węgiersko-rumuński gazociąg jest pierwszą zrealizowaną inwestycją spośród co najmniej 10 podobnych przedsięwzięć planowanych w regionie Europy Środkowej i Bałkanów. Rozbudowa połączeń międzysystemowych w coraz większym stopniu jest postrzegana jako skuteczne narzędzie zwiększania bezpieczeństwa energetycznego. Jednocześnie inwestycja ściśle koresponduje z założeniami unijnej polityki integracji systemów przesyłowych państw Unii Europejskiej. Konektor Szeged–Arad uzyskał dofinansowanie (16 mln euro) UE w ramach Europejskiego Planu Odbudowy Gospodarczej (EERP), podobnie jak cztery inne podobne projekty w regionie. Realizacja planowanych i wdrażanych już inwestycji (konektor Chorwacja–Węgry, koniec 2010 roku), doprowadziłaby

do integracji systemów przesyłowych wszystkich państw regionu (zob. Mapa).

Powstanie połączenia gazowego między Węgrami i Rumunią wpisuje się w założenia deklaracji ogłoszonej podczas szczytu Grupy Wyszehradzkiej w lutym 2010 roku w Budapeszcie. Dokument podpisany przez 11 państw Europy Środkowej i Bałkanów (Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Austria, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Rumunia, Serbia oraz Słowenia) wyraża poparcie jego sygnatariuszy dla koncepcji współpracy w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, obejmującej m.in. tworzenie alternatywnych szlaków dostaw i integrację systemów przesyłowych.

Perspektywy dostaw gazu LNG

Równoległe z planami integracji sieci gazociągowych rozwijane są koncepcje dywersyfikacji szlaków i źródeł dostaw surowca poprzez budowę terminali LNG. Najważniejszymi obecnie planowanymi inwestycjami są (poza terminalem w Świnoujściu): terminal Adria LNG w Chorwacji i terminal w rumuńskiej Konstancy będący częścią azersko-gruzińsko-rumuńskiego projektu AGRI. Aktualnie największe szanse realizacji ma projekt AGRI, w ramach którego do planowanego terminalu LNG w rumuńskiej Konstancy drogą morską dostarczany byłby gaz ziemny z Azerbejdżanu. Obok rządów Azerbejdżanu, Gruzji i Rumunii zaangażowanych w to przedsięwzięcie zainteresowanie wyraża nim również rząd Węgier (objęcie 25% udziałów w spółce). W tym kontekście powstanie rumuńsko-węgierskiego łącznika systemowego wpływa na zwiększenie prawdopodobieństwa powstania terminalu w Konstancy, zdolnego do odbioru 2–8 mld m³ gazu. Konektor otwiera surowcowi z terminalu dostęp do szerszego rynku zbytu.

Podobny, regionalny charakter ma też projekt terminalu Adria LNG, który powstać miałby w Chorwacji, choć wycofanie się z przedsięwzięcia niemieckiego koncernu RWE i względy finansowe spowodowały wstrzymanie tej inwestycji do 2014 roku.

Region szuka szybkich rozwiązań

W Europie Środkowej i na Bałkanach zauważalna jest zmiana priorytetów związanych z poprawą bezpieczeństwa energetycznego. Preferowanym i priorytetowym rozwiązaniem staje się rozbudowa połączeń międzysystemowych. Impulsem do częściowej rewizji dotychczasowych założeń z zakresu bezpieczeństwa energetycznego – realizacja projektu Nabucco lub South Stream – stał się kryzys gazowy w 2009 roku. Obecnie rozwój systemu łączników gazowych postrzegany jest przez państwa regionu jako prosty, szybki i relatywnie tani sposób zwiększenia bezpieczeństwa i elastyczności dostaw gazu ziemnego. Konsekwencją integracji systemów, której towarzyszą koncepcje powstania terminali LNG, może być jednak mniejsze zaangażowanie państw regionu w realizację innych wymagających bardzo wysokich nakładów finansowych projektów dywersyfikacyjnych, takich jak Nabucco. Podejmowane przez państwa regionu działania na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa dostaw gazu mogą świadczyć o spadku zaufania wobec szybkiej realizacji unijnego gazociągu Nabucco, choć nie wycofują swojego poparcia dla tego projektu.

Aneks

Realizowane i planowane inwestycje infrastrukturalne

Projekt (lokalizacja)	Przepustowość (mld m ³)	Termin uruchomienia	Stopień zaawansowania
Terminale LNG/CNG			
Polskie LNG	5	2014	budowany
Adria LNG (Chorwacja)	10–15	2017	planowany
Konstanca LNG (Rumunia)	3–8	b.d.	planowany
Warna LNG/CNG (Bułgaria)	b.d.	b.d.	koncepcja
Kłajpeda (Litwa)	b.d.	b.d.	koncepcja
Konektory gazowe			
Polska–Czechy (Cieszyn–Trzanovice)	0,5/3	2010–2011 / 2015	budowany
Węgry–Chorwacja (Varosfold–Slobodnica)	6,5	2010	budowany
Słowacja–Węgry (Veľké Zlievce – Vecses)	4,5	2012-2013	planowany
Węgry–Słowenia	b.d.	b.d.	planowany
Czechy–Austria (Mozart)	b.d.	2013	planowany
Bułgaria–Grecja (Stara Zagora–Komotini)	1-2	b.d.	planowany
Rumunia–Bułgaria (Giurgiu–Ruse)	0,4	2012	planowany
Czechy–Austria (Brzeclav–Baumgarten)	b.d.	2012	koncepcja
Czechy–Austria (Czeskie Budziejowice–Linz)	b.d.	b.d.	koncepcja
Polska– Litwa (Amber Line)	b.d.	b.d.	koncepcja

Bułgaria–Turcja	b.d.	b.d	koncepcja
Bułgaria–Serbia (Dimitrovgrad–Nisz)	2	2013	koncepcja

Istniejąca i planowana infrastruktura transportowa gazu ziemnego w Europie Środkowej i na Bałkanach

